

Nieuwe GRI-richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving

Was het duurzaamheidsverslag een aantal jaren geleden voor veel bedrijven nog een brochure waarin trots verteld werd over succesvolle projecten rondom milieubescherming, sponsoring van een goed doel of de groei van de werkgelegenheid in het bedrijf, nu is het maatschappelijk jaarverslag uitgegroeid tot een volwassen rapportage. Door het gebruik van internationaal geaccepteerde richtlijnen is de duurzaamheidsrapportage geëvolueerd tot een middel bij uitstek om verantwoording af te leggen aan belanghebbenden.

Het toenemende gebruik van internationale richtlijnen heeft sterk bijgedragen aan de kwaliteit van de jaarverslagen. De belangrijkste set richtlijnen op dit gebied komt van het Global Reporting Initiative (GRI). Mede dankzij de GRI-richtlijnen zijn vorderingen op het gebied van duurzaamheid tegenwoordig goed meetbaar, uitgebreid onderbouwd en onderling vergelijkbaar. De kwaliteit van dit soort jaarverslagen zal nog verder toenemen door de GRI-G3, een set van nieuwe richtlijnen die in oktober 2006 verscheen. Een maatschappelijk jaarverslag is daarmee een goed middel om verantwoording af te leggen aan interne en externe stakeholders over duurzaamheid en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Hoewel een duurzaamheidsverslag nergens wettelijk verplicht is, publiceerden wereldwijd iets minder dan 2000 bedrijven vorig jaar een duurzaamheidsverslag. Van 850 bedrijven is bekend dat het verslag is gebaseerd op de GRI-richtlijnen. MKB-bedrijven maken steeds vaker gebruik van een nieuw ontwikkelde, lichtere versie van de GRI-richtlijnen.

In minder dan 50 woorden

- De GRI-G2-standaard is de standaard voor maatschappelijke verslaggeving.
- Sinds kort heeft de GRI-G2 een opvolger: de verbeterde GRI-G3-standaard.
- De GR3 heeft de begrippen materialiteit en betrokkenheid van belanghebbenden ingevoerd.
- Wat de GR3-richtlijnen inhouden en hoe u ze kunt toepassen op uw duurzaamheidsverslag leest u in dit artikel.

Wat en hoe

De eerste versie van de GRI-richtlijnen verscheen in het jaar 2000. In 2002 werd een aantal belangrijke verbeteringen doorgevoerd en werd de GRI de de-factostandaard voor maatschappelijke verslaggeving. In oktober 2006 publiceerde de GRI opnieuw een verbeterde versie van de richtlijnen, de GRI-G3, een state-of-the-artrichtlijn voor jaarlijkse duurzaamheidsverslaggeving. Een duurzaamheidsverslag dat volgens de GRI-G3 is opgesteld, is qua inhoudelijke eisen, kwaliteit en afbakening voor beleggers zelfs heel goed bruikbaar om zich een beeld te vormen van de duurzame kansen en risico's waar het bedrijf mee te maken heeft.

Het GRI-G3-verslaggevingsraamwerk geeft antwoord op twee hoofdvragen: 'Wat moet er in het jaarverslag komen?' en 'Hoe moet er gerapporteerd worden?' Naast een aantal technische verbeteringen, zoals een verdere uitwerking van de gebruikte definities, zijn de nieuwe richtlijnen op deze twee hoofdpunten aanzienlijk verbeterd ten opzichte van de vorige editie. In dit artikel gaan we daar verder op in.

Waarom een duurzaamheidsverslag?

Er zijn meerdere redenen om een duurzaamheidsverslag te maken: beter management van duurzaamheidsvraagstukken, risicovermindering, reputatieverbetering of -bescherming, stakeholderrelaties, investor relations, benchmarking van prestaties met andere bedrijven of interne communicatie. Door deze manier van meten en publicatie kan een bedrijf goed onderbouwd verantwoording afleggen aan interne en externe belanghebbenden over de sociale, milieu- en financiële prestaties van een organisatie.

De GRI-G3-richtlijnen bieden organisaties een structuur voor het opstellen van een verslag. Daarbij is transparantie ofwel openheid over processen, procedures en aannames van groot belang voor de geloofwaardigheid. Het gebruik van de richtlijnen maakt het voor organisaties dus mogelijk om een evenwichtig en goed onderbouwd beeld van hun prestaties te geven en om duurzaamheidsverslagen onderling te vergelijken.

Wat: meer uitleggen, minder standaardlijstjes

Eerst de wat-vraag. De belangrijkste vernieuwing op dit punt is de introductie van het inzichtelijk maken van de managementbenadering ('disclosure on management approach'). Zo'n managementverklaring is een tekstuele beschrijving van de keuze van de onderwerpen voor een duurzaamheidsverslag. Met andere woorden: het bedrijf moet zelf aangeven over welke thema's wel en niet verantwoording afgelegd wordt in het jaarverslag, en waarom. Doel is dus het inzichtelijk maken van de managementbenadering van belangrijke thema's. Dat betekent dat een bedrijf meer moet uitleggen en beredeneren, en minder kan terugvallen op standaardlijstjes met de geijkte onderwerpen op het gebied van people, planet en profit. Deze nieuwe aanpak in de verslaggeving wil niet zeggen dat de inhoud van het jaarverslag vrijblijvend is. De onderwerpen milieu, mensenrechten, economische effecten, arbeidsomstandigheden en volwaardig werk, maatschappij en productverantwoordelijkheid moeten te allen tijde behandeld worden. Bovendien moeten naast deze algemene thema's ook de nieuwe sectorsupplementen worden gebruikt.

Net als bij de code-Tabaksblat is daarbij het motto: comply or explain. Tenzij de verklaring onderbouwt dat het thema voor het bedrijf niet relevant is, moet erover gerapporteerd

worden, inclusief informatie over doelen en prestaties, beleid, verantwoordelijkheid binnen de organisatie, training en controle. Bovendien moet aanvullende contextuele informatie geleverd worden over bijvoorbeeld grote risico's en mogelijkheden, de voornaamste strategieën en procedures voor de implementatie van het beleid.

Hoe: aangescherpte principes

Nadat de vraag is beantwoord welke onderwerpen wel en niet opgenomen worden in het maatschappelijk verslag, resteert de vraag hoe er verslag moet worden gedaan. De GRI hanteert hiervoor een aantal principes die betrekking hebben op de inhoud en de kwaliteit van de informatie. Ten opzichte van de G2-richtlijnen uit 2002 is een aantal wijzigingen doorgevoerd, waarbij kan worden opgemerkt dat materialiteit en betrokkenheid van belanghebbenden de belangrijkste wijzigingen zijn (zie tabel 1).

Het principe 'transparantie' is afgeschaft, omdat het hele doel van de GRI-richtlijnen is de transparantie van de verslaggeving te vergroten. De term 'evenwichtigheid' vervangt het begrip 'objectiviteit' en de term 'controleerbaarheid' wordt vervangen door 'betrouwbaarheid', maar de eisen aan het jaarverslag zijn op die punten grotendeels dezelfde gebleven.

Wezenlijke veranderingen zitten in de vervanging van het principe van 'relevantie' door 'materialiteit' en de verplichting tot het betrekken van stakeholders bij het selecteren van de onderwerpen voor het jaarverslag, de zogenaamde 'betrokkenheid van belanghebbenden' (ook wel genoemd: 'stakeholder inclusiveness').

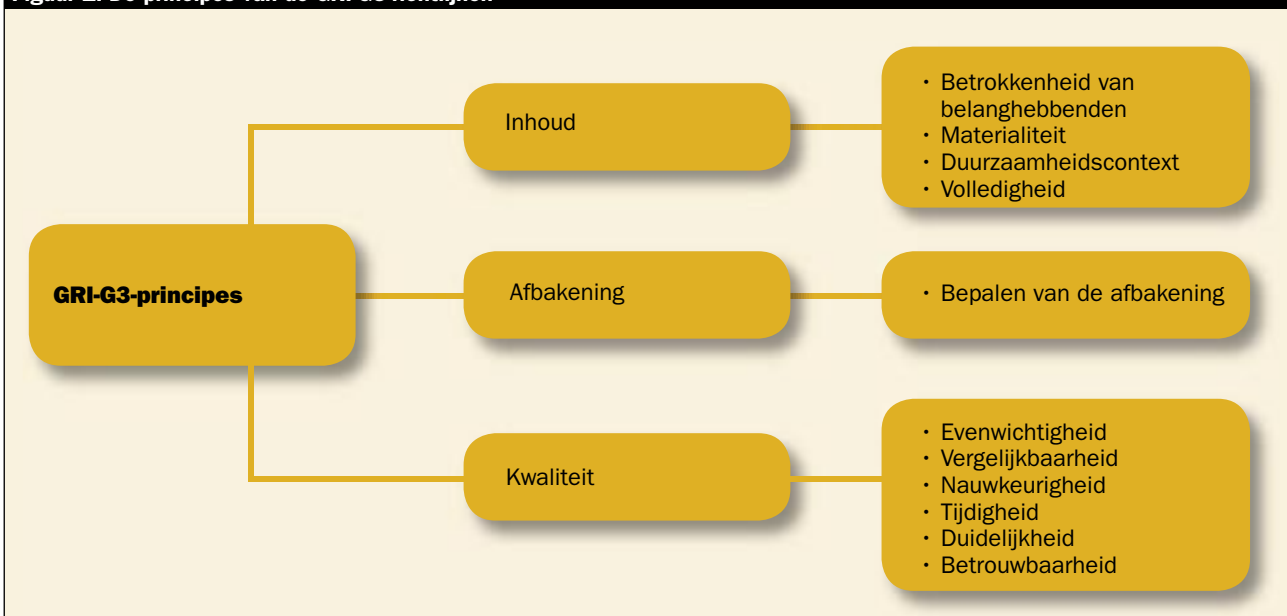
Tabel 1. Verschillen nieuwe GRI-G3-richtlijnen ten opzichte van GRI-G2-richtlijnen

G2-principes	G3-principes
Transparantie	De basis voor duurzaamheidsrapportering, daarom niet meer een apart principe
Inhoudelijke informatie	
- Inclusiviteit	- Betrokkenheid van belanghebbenden
- Volledigheid	- Volledigheid
- Relevantie	- Materialiteit
- Duurzaamheidscontext	- Duurzaamheidscontext
Kwaliteit van de informatie	
- Nauwkeurigheid	- Nauwkeurigheid
- Objectiviteit	- Evenwichtigheid
- Vergelijkbaarheid	- Vergelijkbaarheid
- Duidelijkheid	- Duidelijkheid
- Tijdigheid	- Tijdigheid
- Controleerbaarheid	- Betrouwbaarheid

Betrokkenheid van belanghebbenden

Het principe 'betrokkenheid van belanghebbenden' ('stakeholder inclusiveness') bepaalt dat de rapporterende organisatie haar stakeholders moet identificeren. Het verslag moet zo goed mogelijk beantwoorden aan de informatie vraag van deze stakeholders, zoals milieuorganisaties, werknemers, vakbonden of mensenrechtenorganisaties.

Figuur 1. De principes van de GRI-G3-richtlijnen

Case: Rabobank Groep

De Rabobank Groep is met het maatschappelijk jaarverslag 2004 winnaar van de European Sustainability Reporting Award 2005. Het verslag werd voor de Europese prijs genomineerd nadat het de Accountancy Award 2005 (ACC Award) won. Het verslag won niet alleen door de toegankelijkheid, overzichtelijkheid en volledigheid, maar ook door de manier waarop MVO bij de Rabobank Groep in de kernactiviteiten wordt geïntegreerd. Een opmerkelijke prestatie voor een niet-beursgenoteerde onderneming. Rabobank gebruikt zowel de GRI-richtlijnen als de AA 1000 AS (zie kader verderop) bij de totstandkoming van het verslag en hecht groot belang aan het gebruik van beide richtlijnen om het duurzaamheidsbeleid mede vorm te geven.

Het gebruik van beide richtlijnen maakt ook vergelijken en benchmarken mogelijk. Verificatie is voor de Rabobank belangrijk en loont al vanaf 1999 omdat eenmaal gemaakte keuzen achteraf goed op hun juistheid beoordeeld kunnen worden. Bovendien legt de verificateur zijn vinger op zwakke plekken. Je kunt met verificatie de verwachtingen matchen met de stakeholders.

Met het opnemen van MVO-doelstellingen in het performance management van directeuren en daarna alle medewerkers, zal het belang van MVO nog meer toenemen. Daarmee is het maatschappelijk jaarverslag een middel geworden om de beleidsstructuur van de Rabobank Groep aan te scherpen.

Tips voor starters

Richard Piechocki van Rabobank, verantwoordelijk voor het maatschappelijk jaarverslag: 'Allereerst moet je gaan afwegen wat het belangrijkste is. Neem een beslissing over wat je wel en niet wilt opnemen in het verslag. Neem bij gebruik van de GRI-richtlijnen niet de volledige lijst van indicatoren, maar vraag je af welke indicatoren belangrijk zijn voor je bedrijf, voor de sector waarin je werkt en voor je stakeholders. Zoek overeenstemming in de relevantie voor je bedrijf én stakeholders. En je moet ook uitleggen waarom je tot een bepaalde set van indicatoren bent gekomen. Verder moet je zelf de regie in handen houden, maar wel openstaan voor je omgeving.'

Het betrekken van stakeholders bij het identificatieproces van relevante onderwerpen is verplicht. Samen met hen worden de onderwerpen vastgesteld die in de rapportage moeten terugkomen. Dat moet met zorg gebeuren, want een verkeerde keuze kan ertoe leiden dat het rapport niet goed aansluit en dus geen representatief beeld geeft aan alle stakeholders.

Een permanente en goed opgezette stakeholderdialog is een goede methode om belangrijke en relevante duurzaamheidskwesties te identificeren en te monitoren. Ieder bedrijf heeft in de praktijk zijn eigen aanpak om die dialoog vorm te geven. Veelgebruikte middelen zijn forums, rondetafeldiscussies, persoonlijke interviews met (individuele) stakeholders of enquêtes.

Ook kan een bedrijf ervoor kiezen een comité te benoemen ter beoordeling van het verslag. In enkele maatschappelijke jaarverslagen krijgen kritische stakeholders zelfs ruimte om hún visie op de gepresenteerde feiten te geven.

Materialiteit

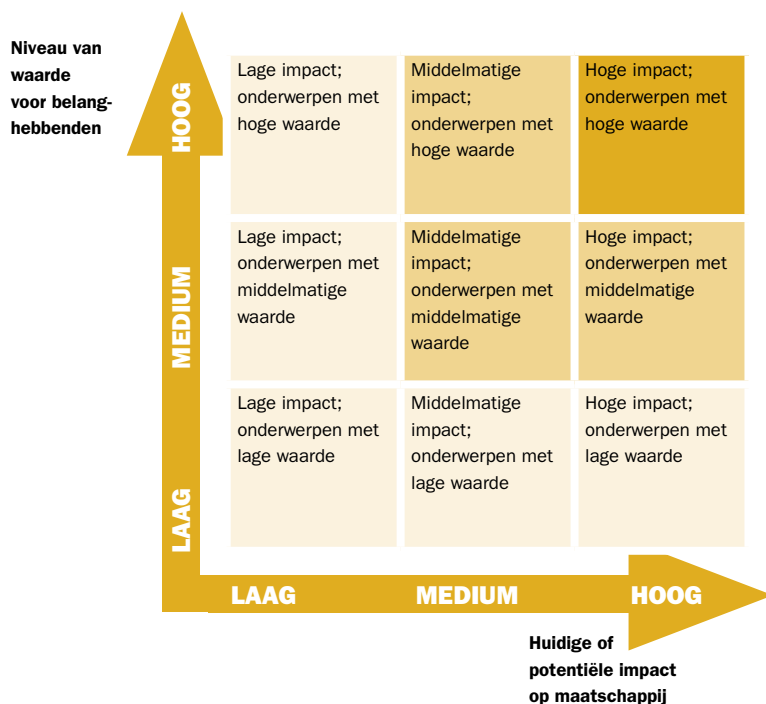
Het materialiteitsprincipe gaat primair over het maken van duidelijke en onderbouwde keuzen voor de onderwerpen waarover men verslag wil doen. Daarbij gelden drie crite-

ria: het bedrijfsbelang, het belang van stakeholders en de impact die een bedrijf heeft op de onderwerpen. Als een onderwerp op alledrie de criteria hoog scoort, behoort het uitgebreid behandeld te worden in het gedrukte duurzaamheidsverslag. Zaken die op een of twee van de drie criteria lager scoren, kunnen bijvoorbeeld behandeld worden op de website. Dit zijn onderwerpen die bijvoorbeeld maar voor één stakeholder relevant zijn, of zaken waarop het bedrijf nauwelijks invloed kan uitoefenen.

Door alle denkbare onderwerpen te plotten op deze drie criteria ontstaat een zogenaamde materialiteitsindex. Autofabrikant Ford heeft op zijn website een interactieve versie van zo'n matrix gezet (zie figuur 2). Helemaal rechtsboven in de matrix staan de meest materiële onderwerpen, zoals 'uitstoot van broeikasgassen door auto's' en 'veiligheid van de auto's'. Wie op een van de negen vakken in de matrix klikt ziet een lijst met onderwerpen, met daarbij aangegeven hoeveel invloed Ford kan uitoefenen op dat specifieke onderwerp.

Over de belangrijkste zaken wordt uitgebreid gerapporteerd in het duurzaamheidsverslag. Op onderwerpen die meer naar linksonder in het schema staan, wordt korter ingegaan. Denk aan 'geluidsoverlast' of 'landgebruik door Ford-fabrieken'. Deze zaken zijn voor Ford of voor de stakeholders van Ford van minder belang.

Figuur 2. Materialiteitsindex van Ford

Voorbeelden van onderwerpen met een middelmatige huidige of potentiële impact op de maatschappij en een hoog niveau van waarden voor belanghebbenden

Milieuonderwerpen

- • • Smog-vormende emissies

Sociale onderwerpen

- • • Verscheidenheid en non-discriminatie
- • • Marketing en informatie van klanten
- Mobiliteit; toegankelijkheid; nieuwe modellen, speciaal gericht op opkomende markten
- Verkeersopstoppingen

Betekenis van symbolen

- • • hoog niveau van controle en invloed
- • middelmatig niveau van controle en invloed
- laag niveau van controle en invloed

Zie ook: <http://www.ford.com/company/about/sustainability/report/impactsMaterialityMatrix.htm>

De AccountAbility 1000 Assurance Standard (AA 1000 AS)

De AA 1000 AS is in 2003 door AccountAbility uit Londen gelanceerd en is toepasbaar voor organisaties in elke regio, omvang en sector (dus ook voor de publieke sector en NGO's). De AA 1000 AS is opgebouwd rondom drie principes die worden ondervangen door het concept van inclusiviteit, namelijk *materiality*, *completeness* en *responsiveness*. Deze richtlijn wordt veelal in combinatie met de GRI-richtlijnen gebruikt bij de totstandkoming van een duurzaamheidsverslag. De AA 1000 AS vult de GRI-G3 aan door een basis te bieden voor onafhankelijke controle van het rapport. Er is zelfs tijdens de ontwikkeling van de GRI-G3 gekeken naar het samenspel met de AA 1000 AS. Hierdoor zijn de richtlijnen beter te combineren bij de rapportage dan voorheen. Met de AA 1000 AS zorg je ervoor dat de informatie juist is en dat de juiste informatie in het verslag staat.

Meer informatie hierover is te vinden op www.accountability21.net. Op deze website staat een rapport dat in november 2006 is uitgebracht door AccountAbility: 'The Materiality Report: Aligning Strategy, Performance and Reporting'. Het doel van het rapport is om bedrijven te helpen met het bepalen, prioriteren en beoordelen van de issues die wezenlijk zijn voor de duurzaamheidsprestaties van een bedrijf.

Conclusie

Het is duidelijk dat de introductie van het inzichtelijk maken van de managementbenadering, het bij duurzaamheid betrekken van stakeholders en het begrip 'materialiteit' nauw met elkaar samenhangen. Het goed toepassen van de GRI-G3-richtlijnen dwingt een bedrijf zorgvuldig na te denken over de maatschappelijke impact van zijn bedrijfsvoering, en daarover met de buitenwereld in dialoog te gaan.

De gespreksonderwerpen zijn daarbij niet arbitrair: het gaat per definitie om zaken die zowel voor buitenstaanders als voor het bedrijf van belang zijn. Kortom, de GRI-G3 is een praktisch hulpmiddel bij het rapporteren over de duurzame prestaties van een bedrijf en de aanpak van duurzaamheid binnen de organisatie. De waarde van het duurzaamheidsverslag neemt hiermee toe voor zowel stakeholders als het bedrijf zelf.

Auteurs

Bahar Keskin en Jos Reinhoudt zijn adviseur Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen bij BECO Groep. Vragen over de GRI kunt u per e-mail richten aan Bahar Keskin via keskin@beco.nl.